

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Димитър Милчев Деков, доцент в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

(н.ст., име, презиме, фамилия – акад. дл. в научна организация)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен '**доктор**'

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.6 „Право“

докторска програма „*Международно право и международни отношения*“

Автор: Мария Вълкова Христозова

Тема: Право на справедлив съдебен процес: в международните конвенции и в практиката на международните съдилища

Научен ръководител: Проф. д.ю.н. Цветана Николаева

Каменова - Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

(акад. дл., н. ст., име, презиме, фамилия – научна организация)

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-3566/ 11.07. 2018 на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „*Право на справедлив съдебен процес: в международните конвенции и в практиката на международните съдилища*“ за придобиване на образователната и научна степен 'доктор' в областта висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление професионално направление 3.6 „Право“, докторска програма „*Международно право и международни отношения*“. Автор на дисертационния труд е Мария Вълкова Христозова – редовен докторант към катедра Международно право, международни отношения и право на Европейския съюз, с научен консултант проф. дюн Цветана Николаева Каменова от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от докторанта Мария Вълкова Христозова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Кратко описание на докторанта

Мария Вълкова Христозова е завършила право в ПУ „Паисий Хилендарски“ – гр. Пловдив през 2014г. След завършването си издържа изпита за адвокати и се вписва в Адвокатска колегия Пловдив, като започва работа като адвокат.

От 2016г. до момента Мария Христозова е асистент в Катедра „Международно право, международни отношения и право на ЕС“ в Юридическия Факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Аз съм с отлични впечатления от нейната академичната дейност в катедрата. Асистент Христозова провежда семинарни занятия по дисциплината Право на Европейския съюз и Международно публично право.

2. Актуалност на тематиката

Актуалността на темата за правото на справедлив съдебен процес е несъмнена в международноправната доктрина, в българската наука и в процеса на правораздаването.

В дисертационния си труд на асистент Христозова изследва важен за международното и българското право правен въпрос, а именно усъвършенстването на юридическата регламентация на правото на справедлив съдебен процес. Докторантката е извършила широк преглед и анализ на международните източници и на практиката на международните юрисдикции за гарантиране на правото на справедлив съдебен процес и постигнатите от тях практически резултати. Представената дисертация отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и представлява оригинален научен труд. Представеното изследване дава възможност да се използват изводите на докторанта за подобряване на мерките по гарантиране на правото на справедлив съдебен процес на международно и национално равнище.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е представен в структура и обем, които съответстват на нормативните изисквания и включва: увод, основна част, която обхваща пет глави, заключение, декларация за оригиналност, библиография и списък на използваните източници. Общият обем на научния труд е 271 страници, от които 229 страници изложение на изследваната тема и 42 страници списък на използваната литература. Всяка част включва параграфи и подточки, в които са разгледани отделни аспекти на темата.

В дисертацията са направени 504 бележки под линия. Списъкът с използвана литература е внушителен, като авторът е цитирал повече от 160 автора, от които 39 български и повече от 120 чужди автори.

В първа глава на дисертационния труд ас. Христозова прави исторически преглед на развитието на концепцията за правата на човека и правото на справедлив съдебен процес. Приносен момент в тази глава представлява анализът на правото на справедлив процес и определянето на неговите основни елементи.

Втора глава на труда проследява и анализира международните правни източници, които уреждат правото на справедлив процес. Принос представлява стремежът на автора да обхване всички основни международните източници, които регламентират правото на справедлив съдебен процес, като ги систематизира на първоизточниците на правото на справедлив съдебен процес, съвременните универсални и регионални договори. Положително за текста на дисертацията е обстоятелството, че авторът не се е ограничил да представи единствено регионалните източници действащи на Европейския континент, а е предпочел по-универсален подход, като е представил и съответните регионални източници, действащи на другите континенти. Като препоръка мога само да отбележа, че текстът би спечелил, ако авторът включи в това изчерпателно изброяване и основният източник, който действа на Европейския континент Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, въпреки че по-долу в изложението този източник е изследван подробно.

В Трета глава ас. Христозова изследва действащите универсални и регионални международни юрисдикции, които имат отношение към правото на справедлив съдебен процес. Принос представляват анализът на главните регионалните системи за защита правата на човека, като европейската, интерамериканската, африканската, както и тази в ислямския свят.

Глава четвърта е основната глава в труда, в която се разглежда правото на справедлив съдебен процес по член 6 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи. Представен е обзор на историческото развитие на ЕСПЧ, на неговата структура и правомощия. Принос на труда е представеният обширен анализ на съдебната практика на Европейския съд по правата на човека по прилагане на член 6 от Европейската конвенция за защита на правата на човека. Този подход предоставя на националните съдебни органи в систематизиран вид основните насоки при тълкуването на международните договори за закрила на правата на

човека. В тази глава ас. Христовова анализира и правната уредба на правото на справедлив съдебен процес в Република България, включително конституционните и законодателните гаранции. Дисертантката прави критична преценка на действащите нормативни актове в Република България, като са направени предложения за усъвършенстването им.

Не мога да се съглася с виждането на автора, че „в българския върховен закон не се съдържа изрична разпоредба, която да урежда правото на справедлив съдебен процес (стр.199).“ Както в преамбюла на Конституцията, така и в чл.4 ал.1 Република България е обявена за правова държава. В своята практика Конституционният съд последователно разгръща съдържанието на понятието за правова държава с оглед на формалния елемент - правна сигурност, както и произтичащите материалноправни изисквания. Всички те са обединени от идеята за върховенството на правото - универсалната и еднаква обвързваща сила на правото по отношение на всички правни субекти (Решение № 12 от 13.10.2016 г. на КС на РБ по к. д. № 13 / 2015 г.) КС застъпва виждането, че върховенството на правото следва да бъде разбрано по един широк начин, така че да обхване не само ефективното правосъдие, но и гаранциите за основните права, като справедлив процес, равенство пред закона, забрана за дискриминация, недопускане на обратното действие на закон, който утежнява наказателната отговорност, законоустановеност на престъплението (Решение № 12 от 13.10.2016 г. на КС на РБ по к. д. № 13 / 2015 г.).

4. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

В документите на асистент Христовова присъстват и статиите, които той е написал по време на докторантурата. Запознах се с тях и ги оценявам положително.

5. Автореферат

Авторефератът може да се оцени положително. Той обхваща основните моменти от докторската работа и отговаря на изискванията, които са представени пред него.

6. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Като обща препоръка към автора е, когато обсъжда съдебни решения на международни или национални юрисдикции, да включи в основния текст на дисертацията основните части на решението, които са релевантни за конкретния обсъждан въпрос в дисертацията (например на стр.103-105 където се прави анализ на СЕС като реги-

онална юрисдикция с компетентност по отношение на правото на справедлив съдебен процес, авторът е посочил под черта над двадесет решения, в които СЕС е взел становище по този въпрос, без да цитира и съответните пасажи в решенията, които адресират този въпрос) . Това би създавало по-голяма прегледност за четящия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложеното считам, че представеният дисертационен труд на Мария Вълкова Христозова на тема „Право на справедлив съдебен процес: в международните конвенции и в практиката на международните съдилища ” отговоря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и ПРАВИЛНИК ЗА РАЗВИТИЕТО НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ НА ПЛОВДИВСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“ в ПУ „Паисий Хилендарски“. Съчинението съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос, разкрива задълбочените теоретични знания на автора по специалността, както и способностите му за самостоятелни научни изследвания и творчески подход към проблематиката, включена в предмета на изследване.

Затова давам своята положителна оценка и предлагам на почитаемото научно жури да вземе решение за присъждането на Мария Вълкова Христозова на образователната и научна степен „доктор по право”.

10.09.2018г.
Гр. Пловдив

Изготвил становището:

/

/

.....

(ак. дл. н. ст. име фамилия)